

16. Future Skills für den Schulunterricht [Elektronny`j resurs] / Rezhy`m dostupu: <https://www.future-skills.net/facts-and-figures/future-skills-fuer-den-schulunterricht>
17. Kubrický J., Částková P. Teachers ICT Competence and their Structure as a Means of Developing Inquiry-based Education. [Elektronny`j resurs] / J. Kubrický, P. Částková //Procedia – Social and Behavioral Sciences – 2015. – P. 882 – 885. – Rezhy`m dostupu: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815023319>
18. Medien- und IT-Kompetenz als Eingangsvoraussetzung für die berufliche Ausbildung – Synopse / [M. Härtel, I. Averbek, M. Brüggemann, A. Breiter, F. Howe, M. Sander]. – [Elektronny`j resurs] / Rezhy`m dostupu: <https://www.bibb.de/veroeffentlichungen/de/publication/show/9223>
19. Teacher Education in Europe. An ETUCE Policy Paper. Adopted by the Executive Board on 14th April 2008. – 64p.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2020 р.

УДК 316.774:351.751(477:100)(082)

DOI 10.31652/2415-7872-2020-62-155-160

ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ США ТА КАНАДИ

Г. О. Головченко

orcid.org/0000-0003-1734-6430

У статті розглянуто проблему формування медіакомпетентностей в США і Канаді. Основну увагу приділено вразливим верствам населення (молодь, національні меншини, малозабезпечені сім'ї, неповні родини тощо) досліджуваних країн. Проаналізовано процес виховання медіаграмотності в системах неформальної освіти, що пропонують низку освітніх можливостей. Виокремлено тематичні напрями програм із розвитку цифрової та медіа компетентностей. Закцентовано на ролі волонтерів, які виконують функції учителів та фасилітаторів. Розглянуто роль різноманітних фондів, соціальних мереж, хабів тощо в розвитку медіакомпетентностей вразливих верств населення, що сприятиме їхній подальшій соціальній інтеграції.

Ключові слова: медіакомпетентності, цифрові та медіанавички, вразливі верстви населення, неформальна освіта, освітні програми та проекти, США і Канада.

FORMING VULNERABLE POPULATION GROUPS' MEDIA COMPETENCES IN THE SYSTEMS OF INFORMAL EDUCATION IN USA AND CANADA

G. Golovchenko

In the article the attention is drawn to the problem of forming vulnerable population groups' media competences in the systems of informal education. Poor families, new immigrants, incomplete families are referred to this category, who normally use the Internet for searching information about health and safe life. The author has distinguished thematic groups of educational programs aimed at forming media competences (innovations, active citizenship, inclusiveness, safety).

It is shown how these groups of population are provided with free second-hand but modernized computers with modern software. It gives opportunity to set up public computer centers in communities, which employ volunteers performing the function of teachers, coaches, mentors etc. Their role in teaching and explaining safely and critically use of digital media resources has been revealed. In such a way forming vulnerable population groups' digital and media competences is organized, enhancing their further social integration.

The author draws attention to the importance of informal educational establishments (different educational centers, video centers, educational funds, social networks, special hubs at universities) in the process of forming youth and poor families' digital and media competences. It is stressed that many models of media competences development have turned into national projects in these countries. Due to these initiatives vulnerable population groups develop professional media skills, with further description of this experience in special literature, discussions in online groups, studies at pedagogical colleges not only in USA and Canada but abroad as well.

Keywords: media competences, digital and media skills, vulnerable population groups, informal education, educational programs and projects, USA & Canada.

Сучасне суспільство стало свідком стрімкого розвитку інформаційних технологій, цифрових медіа і медіа мереж, які суттєво змінили життя соціуму, професійну діяльність і повсякденне спілкування людей. Актуальним питанням в цьому контексті є питання медіавпливів на особистість та різні категорії населення, також вразливі. Коли мова заходить про ті категорії населення країн, які у формальній освіті не

можуть повністю використати її потенціал, так звані «вразливі» верстви, неформальна та інформальна освіта можуть запропонувати цілу низку освітніх можливостей.

Канадська організація сімейних ресурсних програм (Canadian Association of Family Resource Programs) доводить, що малозабезпечені сім'ї, нові іммігранти, а також неповні родини, де мати-одиначка виховує дітей, переважно використовують Інтернет для пошуку інформації щодо питань, що стосуються здоров'я чи безпечної продукції. Однак ефективність їхніх пошуків гальмується труднощами в розумінні, оцінюванні та комплексному використанні отриманої інформації. 3-є з 10-ти осіб, які використали особисту інформацію, щоб зробити онлайн покупку, наприклад, відчувають, що нездатні контролювати свої дані онлайн і тому, почуваються невпевненими та незахищеними [6].

Мета статті – систематизація тематичних напрямів розвитку цифрової та медіакомпетентностей в США і Канаді в неформальному та інформальному освітніх просторах для вразливих верств населення, аналіз найбільш удалих медіаосвітніх практик у неформальному та інформальному освітньому середовищах.

За результатами проведеного аналізу наукової літератури з теми дослідження ми можемо виокремити наступні тематичні напрями програм з розвитку цифрової та медіакомпетентностей.

Інновації. Завдяки різноманітним програмам молодь і дорослі набувають необхідних їм навичок і компетентностей, щоб стати впевненими й компетентними користувачами в сучасному цифровому світі.

Активне громадянство. Програми неформальної освіти націлені на озброєння молоді та дорослих засобами того, як бути етичними та інформованими учасниками в цифровому суспільстві, тобто знати свої права на приватність життя й особистих даних, отримувати певні адміністративні послуги через Інтернет, сплатити податки, комунальні платежі, як підтверджувати інформацію та ін. Загалом – як бути розумними медіа споживачами та відповідальними громадянами.

Інклюзія. Цей напрямок діяльності є одним із особливих. У програмах такого плану звертається увага на те, як допомогти молодим людям, сім'ям, педагогам боротися з маргіналізацією деяких соціальних груп та осіб у суспільстві, зокрема підтримка безпеки та розширення можливостей онлайн середовища для дівчат і жінок, допомога іммігрантам у тому, як зрозуміти та пристосуватися до канадських реалій життя, як допомогти своїм дітям уникнути онлайн знущань і ненависті та ін.

Безпека. Питання безпеки у віртуальному просторі завжди було й залишається однією з нагальних потреб людини в епоху цифрових технологій. Насамперед, це стосується підростаючого покоління. Молоді люди повинні вміти не лише користуватися цифровими засобами, але й отримувати перевірену, придатну для їхнього віку, потрібну їм інформацію з Інтернет джерел, спілкуватися з друзями й однолітками, почуваючись захищеними та в безпеці. Упевненість Інтернет-користувачів. Усі наявні програми в США та Канаді, передусім, орієнтуються на розвиток навичок і вмінь вільно користуватися Інтернетом, як обов'язкової передумови отримання переваг цифрової економіки: здійснення покупок, споживання медіа продукту, користування онлайн сервісами уряду та ін.

Проведені дослідження свідчать, що в сім'ях, де батьки мають нижчий рівень цифрових та медіанавичок, тобто не є впевненими Інтернет користувачами, медіаосвітні можливості їхніх дітей також є дещо обмеженими. Поведінка батьків та їхнє ставлення до технологій безпосередньо впливають на дітей та їхнє ставлення до медіа, що не дає їм повною мірою отримати переваги й водночас мінімізувати ризики, пов'язані з використанням цифрових технологій [1, с. 6].

Детальніше розглянемо, які ж категорії осіб у США і Канаді вважають «вразливими» та як вони можуть розвинути необхідні цифрові та медіанавички, користуючись різними медіа освітніми програмами в неформальній та інформальній освіті. Насамперед, в обох країнах це – представники національних меншин. Наприклад, було підраховано, що в Канаді кожен п'ятий громадянин – представник певної національної меншини [10, с. 167]. У США також є чимало громадян, що належать до корінного населення, чи представників інших національних меншин. Зазначимо, що й донині в суспільстві ставлення до представників національних меншин неоднозначне. Приміром, існує думка, що це – «довготривале ставлення подвійного стандарту» [5, с. 7], коли, з найкращого боку, меншинні групи сприймаються з підозрою чи ворожістю, а з найгіршого боку, – з систематичним расизмом. Тому медіа освіта для всіх громадян є вкрай важливою, а для представників цих категорій населення є життєво необхідною.

Звернення до статистичних даних Сімейного фонду Кайзера свідчить, що діти афро-американського та латиноамериканського походження віком від 8 до 18 років щодня проводять понад 12 годин, займаючись тією чи іншою діяльністю з використанням медіа засобів. Це на 2 години більше щодня, ніж діти представників основної нації. Безумовно, батьки дітей усіх національностей стурбовані тим, як бути гарними батьками у суспільстві, де панують цифрові технології. Діти вже у віці 3-х років можуть дивитися фільми в автомобілі, грати в різні відео ігри на мобільному телефоні своїх батьків, у віці 7-8 років мати власні мобільні телефони чи смартфони, створювати особисті сторінки у соціальних мережах ще до досягнення підліткового віку [8, с. 20].

Тому ці зайві 2 години часу, що їх витрачають діти з національних меншин на медіа, ще більше вимагають відповідних навичок. Інша категорія – малозабезпечені сім'ї. Як правило, це представники національних меншин чи родин іммігрантів. У 50-ти штатах США завдяки програмі «Ініціатива «Користуйся інтернетом, щоб успішно конкурувати»» (Connect to Compete Initiative) та партнерству урядових органів із місцевими громадами американські сім'ї мають безперервний доступ до Інтернету. Малозабезпечені родини безкоштовно отримують із різних організацій комп'ютери, які побували у вжитку, але були переобладнані, оновлені, осучаснені новим комп'ютерним забезпеченням. А за невелику щомісячну плату вони також отримують доступ до швидкісного Інтернету. На ці цілі Департамент торгівлі (Department of Commerce), Адміністрація Національного агентства телекомунікацій та інформації (National Telecommunications and Information Administration) виділили 4,7 млрд американських доларів [7]. Однак лише забезпечення комп'ютерами та Інтернетом не гарантує розвитку необхідних цифрових і медіанавичок. Тому в громадах створюються громадські комп'ютерні центри, де покладаються на допомогу волонтерів. Останні діють як учителі, фасилітатори, тренери, коучі, ментори, демонструючи на власному прикладі, пояснюючи, навчаючи, як безпечно, відповідально і критично користуватися цифровими медіаресурсами. У цьому й полягають сучасні потреби медіаосвіченого суспільства – навчати інших, навчаючись самому, отримувати інформацію від інших і виробляти інформацію про себе [10, с. 185].

У Канаді для родин із невеликим доходом у листопаді 2016 р. було започатковано пілотний проект «New Toronto», в якому малозабезпеченим пропонували серію 3-х годинних навчальних сесій. Навчальні теми охоплюють наступні питання: чому важливий Інтернет, як ним безпечно користуватися: які навички потрібні, як отримати та розвинути навички для життя в сучасних умовах, зокрема як шукати роботу, як отримати ту чи іншу адміністративну послугу через Інтернет, чим живе громада і як брати участь у її житті. Директор громадських програм від Канадської організації з розвитку грамотності для життя (ABC Life Literacy Canada) Мак Роджерс стверджує, що надання можливості дорослим канадцам, особливо тим, хто малозабезпечений, а також підтримки й безпечного оточення для розвитку їх цифрових і медіа навичок, сприятиме їхній подальшій соціальній інтеграції [13].

Загалом, молодь також можна вважати вразливою верствою, оскільки юнакам та дівчатам потрібно здобувати освіту й одночасно працювати, щоб її оплатити. Без досвіду молоді люди отримують значно менші заробітні плати, часто взагалі не можуть влаштуватися на роботу. А якщо молода людина є представником національної меншини чи корінного населення, то проблема навіть поглиблюється. Освітня програма Фонду МакАртур (MacArthur Foundation) «Цифрові медіа та навчання» (Digital Media and Learning Program) спрямована на визначення того, як цифрові медіа змінюють те, як молодь навчається, грається, соціалізується та бере участь у житті громади й суспільства. Програму було розпочато ще в 2006 р. й витрачено 85 млн американських доларів на реалізацію дослідницьких проектів та розвиток інноваційних технологій [7, с. 20]. Так, завдяки цій програмі було створено нові освітні середовища для молоді, у тому числі Digital Youth Network у м. Чикаго, а також Quest to Learn (у перекладі з англ. – квест для навчання) у м. Нью Йорку, освітню платформу, розроблену на ігровому принципі.

Розуміючи труднощі молоді та даючи їм реальний шанс на успішне майбутнє, засновники та партнери соціальної мережі Digital Youth Network у Чикаго, США започаткували у 2014 р. новий проект, який назвали DYN studio. Його завданням є створення при університеті DePaul у Чикаго спеціального хабу для розвитку цифрових і медіа навичок молоді з малозабезпечених сімей.

Іншим прикладом ефективного розвитку медіа компетентності молоді є діяльність Освітнього відео центру (EVC – Educational Video Center). Його завданням є через процеси створення власних документальних фільмів розвивати художній смак молодих людей, критичне мислення та навички побудови кар'єри, заохочуючи ідеалізм та максималізм молодих і їхнє прагнення до соціальних змін. Навчаючи молодь створювати фільми про життя громади, в якій вони проживають, про те, що їх хвилює, працівники центру використовують прогресивні студенто-орієнтовані педагогічні технології [4]. Нині з локального проекту така модель розвитку медіа навичок у молоді переросла в національний проект Youth Media Learning Network, завдяки якому молодь розвиває професійні медіанавички, співпрацюючи зі своїми однолітками, а їхній досвід описується в книгах, обговорюється в онлайн групах, вивчається в педагогічних коледжах, школах, музеях та бібліотеках не лише у США, але й за кордоном.

У США також широко використовуються освітні можливості радіо. Наприклад, в Окленді, штат Каліфорнія, завдяки радіо Youth Radio Media популяризуються можливості розвитку інтелектуальних, креативних здібностей молоді та їхнього подальшого професійного росту через освіту та доступ до медіа. Зазначимо, що 75% радіослухачів – школярі старших класів школи, які належать до кольорових громад чи малозабезпечених сімей. Медіаосвіта молодіжного радіо, теле та радіожурналістика, технічне навчання й виробництво власної медіапродукції сприяють соціальному, професійному розвитку молоді та їхніх навичок лідерства. Молодь і громада завдяки цьому проекту тісно пов'язані, адже молоді люди віком від 14 до 24 років активно залучаються до вирішення проблем своєї місцевої громади й суспільства загалом.

Наведемо кілька фактів, що демонструють результативність педагогічної технології медіаосвіти за допомогою радіо. Програма є безкоштовною, розрахованою на 6 місяців. Щороку молодим людям виділяється 250 стипендій для проходження стажування після навчання. Надається допомога у працевлаштуванні у громадському секторі. У 2017 р. 97% учасників програми Youth Radio Media закінчили школу, 87% з них вступили на навчання до коледжів [12]. Таким чином, через саме медіаосвіту в неформальному освітньому середовищі молоді люди, особливо з малозабезпечених сімей, родин іммігрантів та національних меншин, розвивають цифрову й медіакомпетентності, влаштовуються на роботу чи здобувають можливість отримати формальну освіту, соціалізуються та стають активними членами суспільства. Натомість невисокий рівень медіакомпетентності молоді призводить до пошуку й споживання невірної та ненадійної інформації, про що свідчать проведені дослідження.

Зокрема, науковці Дж. Браун, С. Келлер, С. Стерн [2] довели, що тінейджери з низьким рівнем медіаосвіченості в пошуках онлайн інформації про сексуальне здоров'я використовували переважно сленг, наслідком чого ставало те, що вони опинялися на ненадійних чи підозрілих веб-сайтах. Канадські учні старшої школи віком від 16 до 19 років, які перебувають у групі ризику (ті, хто мають особливі потреби; ті, хто не може ходити до звичайної школи; ті, хто мають проблеми із законом та ін.) можуть узяти участь в особливому проекті – Програмі альтернативної освіти для кар'єри (ACE – Alternative Career Education Program). Розвиток медіакомпетентності такої молоді відбувається вдома, бібліотеці чи громадському інтернет-центрі через ознайомлення з мас-медіа й технологіями, що пов'язані з ними, читання та аналіз текстів про поп-культуру, створення власних медіа текстів, чи то друківаних текстів для газети, журналу, реклами, чи до недруківаних текстів, як відео, теле- та радіоповідомлень [9, с. 191].

Заслугує уваги канадський досвід практичної реалізації принципу медіаосвіти «навчаючись сам, навчай інших», що провадиться канадським радіо (Radio Canada International). Програма «Молодь, яка навчає дорослих» (Youth Teaching Adults) фінансується канадським урядом, націлена на розвиток лідерських навичок молоді та дорослих. Її мета – технічно та медіа освічені молоді люди допомагають тим дорослим, які не є впевненими Інтернет-користувачами, шукати інформацію в Інтернеті, користуватися смартфоном, записатися онлайн на прийом до лікаря та розвивати інші цифрові та медіанавички.

Водночас, особи з вадами, на думку американського науковця Т. Сіберса [11], становлять «найбільшу меншину» у США. Саме тому учителі-практики, науковці в США та Канаді приділяють значну увагу цій категорії, підтримують та активно просувають інклюзивні практики розвитку медіа навичок, оскільки вважають, що медіа освітня компетентність для осіб з фізичними вадами є такою ж важливою, як і для здорових, якщо «не більш вагомою, попри труднощі з її доступністю» [6, с. 12].

Навіть за умови включення осіб із фізичними вадами до навчання у формальній освітній системі, вони можуть бути більш вразливими до впливу медіа через певні обмеження у своїх навичках, наприклад, розумінні, аналізі та використанні соціальних та зовнішніх сигналів. Як стверджують психологи та педагоги, які працюють з такими учнями, вони можуть не розпізнати тип медіаповідомлення: інформаційний чи переконуючий, або можуть швидко натиснути на лінк і перейти за посиланням, керуючись лише візуальними сигналами [8, с. 20]. Відтак, такі учні та студенти гостро потребують навичок використання сучасними інформаційними технологіями, критичного мислення, які будуть допомагати їм у навчанні, професійному та соціальному житті.

Зауважимо, що питання розвитку цифрової та медіакомпетентності учнів/студентів з особливим потребами потребує більш деталізованого вивчення. Так, наприклад, медіаплатформа DIY, створена Г. Гучінееллі (Guiliana Cucinelli) та її колегами, на базі дослідницького центру в Інституті мистецтва, культури і технологій Мілюкса при університеті Конкордія (Milieux Institute for Arts, Culture and Technology at Concordia University). Три проекти на цій платформі (використання подкастів; мобільні додатки; DIY виробництво) пропонують більше доступу для осіб з фізичними вадами. Їхня результативність була перевірена у громаді м. Монреаль, Канада. Потрібно зазначити, що медіа педагоги використовують усі наявні навчальні практики, навчальні плани і технології для того, щоб зробити їх інклюзивними і здатними досягти кожного учня/студента. Незважаючи на відносно високу гендерну рівність у всіх сферах життя в обох країнах, жінки та дівчата також можуть уважатися тією категорією населення, що належить до вразливих. Зокрема тому, що вони більше за чоловіків схильні до потерпання від «бідності, насилля та домагань» [5, с.1012].

У США діє цілий Інститут з питань гендерної рівності у мас-медіа (Geena Davis Institute on Gender in Media), завдання якого пропагувати, підтримувати та впливати на гендерний баланс у суспільстві, розбиваючи стереотипи та створюючи для молоді в мас-медіа широке різноманіття жіночих образів. Так, у 2011 р. керівник Інституту Джіна Девіс співпрацювала з сенатором Кей Хаган та конгрес-вумен Теммі Болдвін. Результатом їхньої співпраці стала розробка підзаконного акту про підтримку та покращення образу жінки у мас-медіа [7]. Іншим ефективним результатом співпраці низки громадських організацій у сфері неформальної освіти, а саме Організації дівчат-скаутів (Girl Scouts of the USA), Національної

асоціації теле- та радіотрансляції (National Association of Broadcasters), Національної асоціації кабельного телебачення та телекомунікацій (National Cable and Telecommunications Association) та Коаліції креативних (Creative Coalition), стала розробка й впровадження ініціативи «Дивись, що ти дивишся» (Watch What You Watch), серії програм та ресурсів, розроблених для розширення кругозору та зростання усвідомлення важливості здорового медіаіміджу дівчини та жінки. Журнал «Stylist», наприклад, представляє на своїх сторінках та веб-сайті жінок усі вікових груп, різних етнічних груп, різних комплекцій, здорових та з фізичними вадами, середньостатистичних громадянок і відомих особистостей, описує їхні мрії, думки, прагнення, дає різноманітні поради, зокрема, у партнерстві з відомою косметичною компанією Dove започаткували серію публікацій «Здорове тіло». Загалом місія журналу – кинути виклик тим медіа, що представляють жінку без належної поваги й правдивості [5, с. 1012].

Канадська громадська організація Media Smarts провела порівняльне дослідження й з'ясувала, що дівчатка більше, ніж хлопчики, почувуються незахищеними в Інтернет просторі. Вони вразливіші за хлопців і відчувають, що їх можуть образити, якщо вони спілкуватимуться онлайн з незнайомими людьми. Крім того, більше дівчат, ніж хлопців, впевнені, що їхні батьки переживають від того, що їх можуть образити онлайн [13]. Відтак, відповідні медіаосвітні програми можуть сприяти розвитку в дівчат знань, умінь та навичок належним чином розуміти й ефективно використовувати онлайн ресурси, почувачись безпечно та отримуючи максимум переваг від цифрових технологій. Ще однією категорією «вразливих» верств вважають молодих людей, які мали проблеми із законом, були осуджені чи сиділи за ґратами. Так, зокрема у США, за даними досліджень, проведеними Північно-східним університетом (Northeastern University), молоді люди, які не закінчили школу, в 47 разів більше опиняються за ґратами, ніж ті, хто закінчили школу. Учені довели, що існує безпосередній взаємозв'язок між рівнем освіти та ув'язненням, особливо чорних та іспаномовних американців [1, с. 15].

Канада також має досить високий відсоток тих, хто мав чи має проблеми з законом. За статистикою пенітенціарних служб, наприклад, рівень ув'язнених у Канаді зріс на 24% у період з 2002 р. (38 ув'язнених на 100 тис. населення) по 2013 р. (47 осіб за ґратами на 100 тис. канадців). Проблема загострюється ще й тому що ув'язнені молоді люди, чи ті, хто вже звільнився, можуть найбільше піддаватися негативному впливу медіаповідомлень. Педагоги та психологи твердять, що опанування цифровими та медіа компетентностями допоможе їм отримати цінний досвід та буде корисним для «рефлексії та вираження, створення адекватної самооцінки, навичок критичного мислення» [8, с. 21].

Зазначимо, що спеціальних освітніх програм, присвячених виключно медіаосвіті ув'язнених чи звільнених, як і у випадку з медіаосвітніми програмами для осіб з фізичними вадами, не було знайдено. Проте розвиток цифрових та медіанавичок має місце у всіх видах корекційної освіти, що провадяться у в'язницях, а саме: базовій та повній середній шкільній освіті, курсах від коледжів, професійному та технічному навчанні, соціокультурній освіті та навчанні, курсах із адаптації після звільнення. Набуті навички підвищують рівень їхньої здатності влаштуватися на роботу, допомагають соціалізуватися, стати активними громадянами. Методи навчання варіюються. Навчання на місці ув'язнення є двох видів: – за допомогою освітніх програм дистанційного навчання, яке уможливорює зв'язок ув'язнених із закладами освіти та іншими громадськими організаціями; – під керівництвом учителя, причому це може бути спеціально підготовлений педагог із корекційної освіти чи громадські волонтери. У деяких освітніх програмах самі ув'язнені проводять навчання для інших. Під час навчання використовуються комп'ютерні програми, інтернет, кабельне телебачення [3].

Люди похилого віку також віднесені до вразливих категорій населення. Вони переважно користуються телебаченням та радіо та особливо вразливі до переконуючого типу повідомлень, зокрема таких, як реклама ліків чи дієтичних добавок. Розвиток цифрових та медіанавичок для них допоможе їм правильно оцінити інформацію в такому повідомленні, стане корисним для поширення інформації серед своїх друзів та знайомих, сприятиме комунікації з ними через соціальні мережі. Наприклад, у США з 1986 р. діє програма «SeniorNet», яка надає літнім людям індивідуальні консультації для розвитку їхніх навичок роботи з комп'ютером, у тому числі, як користуватися клавіатурою, мишкою, створювати, зберігати, надсилати інформацію тощо. Крім того, вище мова йшла про іншу програму «Silver Surfer Week» з аналогічною метою – формування й розвиток цифрової та медіакомпетентностей у літніх людей.

У Канаді, зокрема у м. Ванкувер, Центри громади пропонують схожу програму для цієї категорії людей. Наприклад, щомісяця проводиться програма «Запитай експерта» (Ask an Expert), запис на яку ведеться на 3 місяці наперед. Учасники опановують секрети користування ноутбуком, I-phone Ipad; навчаються користуватися такими комп'ютерними програмами, як Skype, Excel, Word, Power Point; удосконалюють навички спілкування через соціальні мережі та знайомляться з основними правилами віртуальної безпеки; розвивають навички критичного мислення та відповідального цифрового громадянина. Інша програма, що користується підвищеним попитом серед категорії 65 років і старше, є двоступенева «Розваги з I-phone та з I-pad». Її учасники навчаються користуватися технологічними

новинками, знімати фото й відео, записувати аудіо-файли, розміщувати їх в Інтернеті, переглядати фільми, слухати музику, грати в ігри й спілкуватися в соціальних мережах. Особливу увагу звертають і на правила особистої безпеки на інтернет-просторах [4].

Попри наведені приклади успішних медіаосвітніх програм, прикметно, що програм, націлених на розвиток цифрової та медіакомпетентностей у вразливих верств населення в обох досліджуваних країнах, не так вже й багато. Це усвідомлюють прогресивно налаштовані науковці та учителі-практики, тому й наполягають на всебічній підтримці з боку держави і місцевих громад процесів створення й реалізації спеціалізованих програм цифрової та медіаграмотності, а саме: враховували особливі потреби зазначених вище категорій населення; були побудованими на індивідуальному підході; були готовими до впровадження; були масштабованими, тобто могли б легко бути відтворені в будь-якому середовищі [8, с. 21].

Таким чином, для досягнення поставленої мети очевидно стає необхідність використання освітніх можливостей неформальної та інформальної освіти США і Канади, які спрямовані на формування медіакомпетентностей. Виховання медіаграмотності вразливих верств населення (молодь, національні меншини, малозабезпечені сім'ї, неповні родини тощо) відбувається в системах неформальної освіти. Освітні програми, що пропонуються, згруповані за певними тематичні напрямками з розвитку цифрової та медіакомпетентностей. В умовах неформального навчання волонтери виконують функції учителів та фасилітаторів, а різноманітні фонди, соціальні мережі та хаби беруть активну участь у розвитку медіакомпетентностей вразливих верств населення задля їхньої подальшої соціальної інтеграції.

Література

1. Au, M. Social media education: barriers and critical issues. *Technology in education. Transforming educational practices with technology.* / M. Au, J. Lam. – Berlin: Springer, 2015. – 205 p.
2. Brown, J. Sexuality, Sexting, and SexEd: Adolescents and the Media / J. Brown, S. Keller, S. Stern // *Prevention Researcher.* – 2009. – № 16(4). – P.12-16.
3. Crayton, A. The Current State of Correctional Education / A. Crayton, S. Neusteter. – Prisoner Reentry Institute, John Jay College of Criminal Justice, 2008. – 25 p.
4. Educational Video Center, Youth documentary workshop [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://evc.org/documentary-workshop/>
5. Eid, M. Editorial: ten years after 9/11 – What have we learned? / M. Eid, K. Karim // *Global media journal – Canadian edition.* – 2011. – № 42(2). – P. 1012-1014.
6. Friesem, Y. Beyond Accessibility: How Media Literacy Education Addresses Issues of Disabilities / Y. Friesem // *Journal of Media Literacy Education.* 2017. – № 9(2). – P. 1 -16.
7. Griego, M. Media literacy's big tent. 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mediaeducationlab.com/>
8. Hobbs, R. Digital and Media Literacy: A Plan of Action / R. Hobbs. – Washington, D.C, The Aspen Institute, 2010. – 67 p.
9. Hobbs, R. Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom / R. Hobbs. – Corwin: A Sage Publications Company, 2011. – 232 p.
10. Kozolanka, K. Media Literacy for Citizenship: A Canadian Perspective. / Kozolanka, K., Orlowski, P. Canadian Scholars' Press: Social Science, 2018. – 268 p.
11. Siebers, T. Disability Theory / T. Siebers. – University of Michigan Press, *Literary Criticism*, 2008. – 231 p.
12. Special series: A national network of young journalists and artists creating content for this generation. YR Media. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npr.org/series/4692815/yr-media?t=1583867549238>
13. Steeves, V. Young Canadians in a wired world, Phase III: Online privacy, Online publicity / V. Steeves. – Ottawa: Media Smarts, 2014. – 50 p.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2020 р.

УДК [378:338.48/004](430+436)

DOI 10.31652/2415-7872-2020-62-160-166

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

М. В. Гриньова

orcid.org/0000-0003-3912-9023

У науковому доробку проаналізовано передумови та особливості діджиталізації вищої туристичної освіти в Німеччині та Австрії, а також досліджено генезу поняття «діджиталізація» в межах різних підходів до тлумачення